

Література:

1. Конституційно-правові засади становлення української державності / [В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін.] ; за ред. акад. АПРН України Ю. М. Тодики. – Х. : Право, 2003. – 328 с.
2. Юхименко П. І. Сучасні тенденції та стратегія фінансової політики України / П. І. Юхименко // Фінанси України. – 2005. – № 10. – С. 101–109.
3. Раханський А. Самостійно формувати місцеві бюджети / А. Раханський // Віче. – 2003. – № 5. – С. 25.
4. Блажевич В. Проблеми формування місцевих бюджетів та перспективи їх вирішення / В. Блажевич // Право України. – 2002. – № 5. – С. 116–120.
5. Опарін В. М. Передумови та чинники розбудови ефективної бюджетної системи в Україні / В. М. Опарін // Фінанси України. – 2000. – № 9. – С. 126–133.
6. Єрмоленко М. М. Засади формування бюджетної політики держави / М. М. Єрмоленко, С. А. Єрохін та ін. – К.: НАУ, 2003. – 284 с.
7. Орлюк О. П. Фінансове право / Орлюк О. П. – К. : Юріком Інтер, 2003. – 527 с.

Загребельна Я. Ю.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу природничого факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

**ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО
СТАТУСУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ**

Дослідження конституційно-правового статусу дитини, визначення його теоретичних засад і структури зумовлені перш за все важливістю його як елемента в системі прав і свобод людини та особливістю у співвідношенні з конституційно-правовим статусом людини. Конституційно-правовий статус дитини є складною, комплексною правовою категорією, що об'єктивує систему юридичних ознак правового становища дитини як об'єкта конституційного права. Генезис правового статусу дітей має свої особливості, зумовлені різними історичними етапами, в яких він формувався, з огляду на характер відносин суспільства та дитини, а також соціальну роль, яку дорослі відводили дитині в суспільстві. Основною складовою поняття правового статусу дитини було розуміння цінності дитини як члена суспільства. Історичний розвиток світового суспільства змусив держави повною мірою застосувати положення щодо захисту прав дитини, які дозволяли б їй розвиватися фізично, розумово, морально, духовно й у соціальному відношенні здоровим та нормальним шляхом [4, с. 45].

Тому можна стверджувати, що державам варто реалізувати політику і програми, спрямовані на подолання розриву між законодавством і його

застосуванням на практиці [1, с. 141]. На думку В.В. Кравченка, основні положення конституційно-правового статусу людини і громадянина сукупно складають загальний конституційно-правовий інститут «Основи правового статусу людини і громадянина» [5, с. 117–118].

Конституційний статус дитини – поняття, яке відображає тільки те, що властиве дитині. При цьому основи конституційно-правового статусу дитини окремо не закріплені в Конституції України, а встановлюються виходячи з основних положень конституційно-правового статусу громадянина. Конституційно-правовий статус дитини – це сукупність прав, свобод, обов'язків дитини та гарантій їх реалізації, установлені конституційним законодавством, а саме: Конституцією, а також законами та іншими нормативними правовими актами [6, с. 141]. Конституційно-правовий статус дитини визначається загальним статусом людини і громадянина, адже в конституційному законодавстві, за небагатьма винятками, майже відсутні норми, у яких безпосередньо згадується про права дитини. А в загальній теорії права не розроблені ознаки особливого суб'єкта права, яким є дитина. У розділі II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» поняття «неповнолітні» та «діти» вживаються тільки в декількох статтях: у ст. 43, що передбачає заборону використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах; у ст. 51, що містить норми про обов'язок утримання батьками дітей до їх повноліття та обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків; у ст. 52, що встановлює рівність дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Передбачається, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. У свою чергу, п. 6 ч. 1 ст. 92 передбачає, що виключно законами визначаються засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства. В інших нормах дитина виступає суб'єктом.

На підставі Конституції України держава взяла на себе зобов'язання щодо спеціального захисту прав дітей та сімей з дітьми [6, с. 143]. Зокрема, у юридичній науці правові поняття «діти», «дитина», «неповнолітній», «неповнолітні», «права дитини» розроблені недостатньо й потребують додаткового наукового аналізу [7, с. 91]. Наступним видом є спеціальний статус дитини, що закріплюється нормами відповідних галузей права (адміністративне, кримінальне, цивільне, сімейне тощо) та міжнародними нормативно-правовими актами, які регламентують різноманітні сфери громадського життя, у яких беруть участь діти, а також умов, які впливають на їхнє правове становище. Саме тому особливий статус дитини, що виокремлює її як спеціального суб'єкта правовідносин, ґрунтується на віковій ознаці, яка характеризує людську істоту. Проте розуміння меж цієї вікової ознаки та, відповідно, і правосуб'єктності зумовило достат-

ньо значні варіації в різних галузях права. Наприклад, відповідно до ст. 1 Конвенції ООН про права дитини, дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до цієї особи, вона не досягає повноліття раніше. У свою чергу, ст. 6 Сімейного кодексу України зазначає, що правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, а малолітньою вважається дитина до досягнення нею 14 років. Неповнолітньою вважається дитина віком від 14 до 18 років. При цьому в Сімейному кодексі України передбачаються деякі винятки зі встановлених вікових меж, зокрема, в ст. 22 зазначено, що шлюбний вік для чоловіків та жінок складає 18 років, за заявою особи, яка досягла 16 років, за рішенням суду їй може бути надане право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам [2]. Так, на думку В.І. Абрамова, правовий статус дитини впливає із правового статусу людини й громадянина з урахуванням вікових обмежень. У такому контексті під правовим статусом дитини згаданий автор розуміє сукупність її прав і обов'язків, зафіксованих державою в юридичній формі. Дитина володіє загальним (конституційним), галузевим, спеціальним (родовим) та індивідуальним правовими статусами. Також, виділяючи традиційно загальний або конституційний статус дитини, слід говорити про певну умовність через ототожнення конституційних прав дорослих громадян і дітей. А тому, на думку В.І. Абрамова, коректніше було б говорити про конституційні основи прав дитини [6, с. 120].

Крім того, кожна дитина як особистість, людина й громадянин, має індивідуальний правовий статус, який стосується кожної дитини окремо і залежить від її походження, громадянства, статі тощо. Повертаючись до поняття конституційно-правового статусу дитини та його елементів, варто відзначити надзвичайну багатоманітність підходів щодо цього. Оскільки турбота про майбутні покоління є одним з найголовніших завдань держави, проблеми, пов'язані з правами дітей, мають вирішуватись на найвищому конституційному рівні. Можна стверджувати, що процес становлення прав дитини в Україні як об'єкта конституційно-правового регулювання – тривалий і складний, а процес визнання дитини носієм прав, свобод, обов'язків людини й громадянина не завершений та досі триває, а тому потребує подальшого наукового вивчення [8, с. 109].

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>.
4. Лінник Н.В. Историчні передумови захисту прав і свобод дитини на різних етапах розвитку суспільства / Н.В. Лінник // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2. – С. 41–45.

5. Швець І.В. Конституційно-правовий статус дитини: поняття, елементи, види /І.В. Швець // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 3. – С. 116–123.

6. Швець І.В. Нормативне регулювання конституційно-правового статусу дитини в Україні / І.В. Швець // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 10. – С. 139–146.

7. Шульц О.А. «Права дитини» як категорія сучасного Конституційного права /О.А. Шульц // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 3. – С. 91–96.

8. Шульц О.А. Становлення прав дитини в Україні як об'єкта конституційно-правового регулювання / О.А. Шульц // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 3. – С. 103–109.

Носик О.М.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу природничого факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Одним із важливих аспектів сучасної державної правової політики в Україні є реформування системи запобігання і протидії корупції. Досягнення успіху у цьому процесі є передумовою для формування у суспільстві довіри до влади, зростання економічного потенціалу держави, покращення добробуту громадян України.

За даними досліджень, саме корупція є однією з причин, що призвела до масових протестів в Україні наприкінці 2013 року – на початку 2014 року. Згідно з результатами дослідження «Барометра Світової Корупції» (Global Corruption Barometer), проведеного міжнародною організацією Transparency International у 2013 році, 36 відсотків українців були готові вийти на вулицю, протестуючи проти корупції.

Такий високий показник сприйняття корупції громадянами пояснюється відсутністю дієвих реформ у сфері протидії корупції та неефективною діяльністю органів правопорядку щодо виявлення корупційних правопорушень та притягнення винуватців до відповідальності, про що свідчить, зокрема, незадовільне виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо запровадження антикорупційних стандартів: з 25 рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), наданих за результатами першого і другого раундів оцінки, лише 13 рекомендацій виконано, незважаючи на шість років роботи і три раунди оцінювання прогресу, а з 16 рекомендацій, наданих за результатами третього раунду, виконано лише три рекоменда-